

STÁŘI A ČECHOVÉ% BĀVALI PĀ ĀCI...

Čtvrtek, 14 květen 2015

Čechové povždy bývali národ poáiváňný, ba obáerný. Marně kněží kázali o stáidmosti a feláaťmi varovali pĀ 1593 se zachoval „stíňný list" o pĀípadu roámberských úĀedníkĀ z ĀEského Krumlova, jimá na veĀeĀťmálo". Dotyňni vyhroáovali kuchaťmi ztluĀením za to, áe jim pĀedloáil „pouze" toto menu: „Polívka, maso, kuĀata peĀená, kaldoun husí, skoĀený ryby, štiĀky, kaše a peĀitý hovĀzí."

I pĀed více neá pĀl tisíciletím však naši pĀedkové pociáovali potĀebu stolovat hezky a sluš KvĀtinová aranámá se tehdy ještĀ nenesla, ale uá z 15. století máme zachovanou veršovanou mravouĀnou báseĀ o slušném chování pĀmi jídle - Nos netĀmi, nĀá neoblizuj. ĀĀenĀť se v ní napĀíklad o „Na stuol klad' jen talĀťe Āisté, noáe mastného neoblizuj. Ubrus ovšem máš ĀistĀ mieti, vzlášĀ nosa jim netĀmieti. Suol máš noácem bráti a nemáš mnoho plivati."

Uá tenkrát byl rozdíl mezi stravováním urozenčĀ a „sprostných" lidí - hlavně ve formĀ. Šlehtici si neozlacovat peĀenĀ, které zapíjeli perlami rozpuštĀnými ve vínĀ. Podobné peĀenĀ si ovšem na prostých stolech a bez zlata dopĀávali i bohatší sedláci; ani dobré víno na jejich stole nechybĀlo. Nebyla výjimka, áe se pĀnávštĀvách navzájem Āastovali šesti a více chody (stejně obáerní farĀťmi jim to v kázáních s oblibou vytýkali). U sedláĀ však tolik neplatilo, áe kaáď stolovník má mít „nuoáá, láíci a suol" a pĀed jídla ruce umýt v máďĀnici. Jedlo se jednoduše rukama a áádná z tálesných funkcí souvisejících s jídlem nebyla potlaĀována.

Co ti nechutná, neplivej na stĀl - na šlehtických dvorech se naopak jedlo podle hodovních „scĀnĀťmĀ jídla po sobĀ následovala v promyšleném poĀĀdku, a kdyá skonĀil jeden chod, zbytky se hned odnášely ke stolu sluáebníkĀ. Hodovníci bývali vzdĀláni v umĀní stolování. Za tím úĀelem se hojně Āetly pouĀspisky (napĀíklad ten od JiĀího Strejce, který pod názvem Mravové vyšel v roce 1600 v Praze; ĀĀenĀťmi se v nĀmimo jiné dozváďli, áe si mají pĀed jídlem umýt ruce a „spraviti teĀnu potĀebu, at potom nehýbe teĀu"). Dalš kníáky radí tĀeba:

- „Neplivej na stĀl ani pod nĀj, a kdyá uá plivneš, slušnĀ slinu rozmázní."
- „Neštárej se noáem v zubech."
- „Co ti nechutnalo, nevyndávej z úst a neklad' rozávykané na stĀl."
- „SĀl nabírej na špiĀku noáe, ne rukou."
- „Nesahej do mísy celou hrstí, nýbrá jen tĀemi prsty."
- „Nebzdi u stolu, neĀíhej a nesmrkej."
- „Nenatahuj se po konvi vína, poĀkej, aá ti nalijí."
- „Nemluv zblízka na spolustolovníky, kdyá ti páchne z úst."
- „Nevybírej sobĀ blechy a vši, kdyá se jiní dívají."
- „Nepomlouvej ostatní hodovníky u stolu."
- „NeĀíkej pĀmi kvasu, áe jídlo neb pití nebyly hodné."

Moudrost nĀkterých dávných rad ponĀkud vyĀpĀla - blechy si dnes na hostinĀ uá nevybíráme. Ale vĀtšina z starých staletí však dodneška platí. VzpomeĀte si na nĀ, aá budete pĀíštĀ na rodinné oslavĀ Āšvédkého stolu na dovolené v cizinĀ... Na ĀĀechy obáerné si zavzpomínal MICHAL